

Handläggare
Kommunstyrelseförvaltningen
Soraya Green
Utredare
soraya.green@tyreso.se

Handlingstyp
Tjänsteskrivelse
Datum
2023-11-28

Sida
1 (4)
Diarienummer
2023/BUN 0233

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Svar på motion om rätt till kostnadsfri skolfrukost

Barn- och utbildningsförvaltningen

Elisabet Schultz
Förvaltningschef

Sammanfattning

Vänsterpartiet har lämnat in en motion om att erbjuda kostnadsfri frukost för alla elever i grundskolan och gymnasieskolan. Barn- och utbildningsförvaltningen har berett förslaget och lämnar svar på hur förvaltningen arbetar med det motionen berör samt möjliga konsekvenser av förslaget i motionen.

Beskrivning av ärendet

Vänsterpartisterna Inger Gemicioglu och Albin Linnstrand har lämnat in en motion om att införa gratis skolfrukost för alla elever i Tyresö kommuns grundskolor och gymnasium. Förslagsställarna för fram att den ekonomiska situationen för många hushåll har blivit alltmer ansträngd under de senaste åren med hög inflation. Syftet med gratis skolfrukost är att utjämna skillnader i barns och ungdomars förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen som beror på hushållens ekonomiska situation. Det är också ett sätt att skapa likvärdighet mellan skolorna i kommunen och därmed jämlika villkor för Tyresös elever oavsett vilken skola de går i.

Nuläge

Skollagen har inga krav på att kommunen ska erbjuda gratis skolfrukost. Det är upp till varje skola och kommun att avgöra om de vill erbjuda skolfrukost och om det i så fall ska vara gratis för eleverna.

Alla Tyresös kommunala grundskolor erbjuder frukost till elever i årskurs F-6 som är inskrivna på fritidshem. För elever som inte är inskrivna på fritidshem har rektor möjlighet att besluta om att erbjuda frukost. Rektorer för fyra grundskolor har valt att erbjuda gratis frukost: Njupkärrs skola, Strandskolan, Tyresö skola och Stimmet skola. Skälet till detta är att det finns elever, särskilt bland de äldre, som hoppar över frukosten och därför är trötta och hungriga. Frukosten serveras vanligen mellan 7.30 och 8.15 och samkörs med fritidshemmet. Den består av smörgås och mjölk, ibland yoghurt eller gröt. Eleverna behöver inte anmäla sig i förväg.

Fram till våren 2020 serverade Tyresö gymnasium frukost tisdag-fredag. Cirka 45 elever åt frukost varje dag, motsvarande 10 procent av eleverna. Frukostverksamheten lades ner efter att gymnasiets skolkök stängde för renovering.

Antal elever som äter frukost

Av de 3 845 elever som är berättigade till fritidshem deltar 2 810 elever i verksamheten, vilket motsvarar 73 procent. Totalt äter omkring 265 elever frukost varje dag. Det är knappt en av tio elever på fritidshem. Under de senaste två åren har det skett en ökning av antalet fritidshemselever som äter frukost enligt måltidsenheten.

Skolornas bedömning är att det är få elever som inte är inskrivna på fritidshem som äter skolfrukost. Det varierar mellan tre och 15 elever per skola. Skolorna har inte märkt av någon ökning av antalet elever som äter frukost de senaste åren. Det går inte heller att se några mönster i ålder och kön på de elever som kommer. En orsak till den låga närvaron kan enligt skolorna vara att frukostserveringen inte tar hänsyn till när eleverna börjar skolan.

Elevhälsans enkätundersökning av Tyresöelevers matvanor visar att omkring 90 procent av eleverna i årskurs 4-6 äter frukost 5-7 dagar i veckan. Frukostvanorna försämras med stigande ålder. Omkring 70 procent av högstadieläverna och 42 procent av gymnasieeleverna svarar att de äter frukost 5-7 dagar i veckan. Fler pojkar än flickor äter frukost.

Erfarenheter från andra kommuner

Enligt Livsmedelsverkets kartläggning 2021 av kommunalt driven måltidsverksamhet serverar en av fem kommuner frukost vid alla grundskolor 3-5 dagar i veckan. Det är vanligare med frukost i skolor som har många elever med sämre socioekonomiska förutsättningar. Frukost är vanligare på gymnasieskolor än på högstadieskolor. Runt en tredjedel av gymnasieskolorna erbjuder frukost till alla eller vissa elever, men ungefär hälften av dem tar betalt för frukosten.

Botkyrka kommuns alla grundskolor serverar gratis skolfrukost. Omkring 8 – 10 procent av skolans elever äter skolfrukost, motsvarande 800 – 1000 elever. Det är främst yngre elever som äter skolfrukost, skolornas uppfattning är att de äldre eleverna prioriterar sovmorgon. Botkyrka kommuns erfarenhet är att skolfrukost gör att eleverna presterar bättre under dagen, håller koncentrationen längre och det blir lugnare i klassrummet.

Några kommuner däribland Malmö Stad har avslagit förslag om generell skolfrukost. Skäl som framförts är att skolfrukost inte är en del av skolans kompensatoriska uppdrag utan att det är vårdnadshavarens ansvar att se till att eleverna får frukost. Uppfattningen är även att problematikens omfattning är begränsad. Dessutom kan behovet tillgodoses genom rektors möjlighet att besluta om att servera frukost på den enskilda skolan om det bedöms att detta behöver prioriteras.

Ekonomiska konsekvenser

Totalt är det omkring 2 000 elever i Tyresös kommunala grundskolor och 450 elever på Tyresö gymnasium som inte erbjuds gratis skolfrukost i dagsläget. I kostnadsberäkningen görs ett antagande om att 10-15 procent av dessa elever kommer att nyttja erbjudandet om skolfrukost. Motsvarande andel för fritidshem är 10 procent.

Portionspriset för skolfrukost beräknas hamna på 15 kronor, inklusive kostnad för måltidspersonal. På ett läsår blir kostnaden för frukost omkring 654 150 – 982 560 kronor extra. Därutöver tillkommer kostnader för att pedagogisk personal ska finnas närvarande vid frukosten. Portionspriset avser 2023 års kostnad och behövs indexuppräknas varje år.

Eftersom beräkningen bygger på ett antagande om hur många elever som kommer att äta frukost finns en risk att den inte överensstämmer med faktiskt deltagande och därmed faktiskt kostnad.

Motsvarande ersättning till fristående huvudmän

Kostnaden för skolfrukost kan antingen finansieras genom grundbeloppet (skolpengen) eller genom en extra ersättning. Om Tyresö kommun väljer att införa ett frukosttillägg till de kommunala skolorna ska kommunen ersätta de fristående huvudmännen på motsvarande sätt (10 kap. 38 § skollagen (2010:800)).

Prövning av barnets bästa

Enligt barnrättskonventionens artikel 3 ska barnets bästa komma först i alla beslut som rör barn. Barn har också rätt till utbildning som syftar till att utveckla deras fulla potential (artikel 28). Att erbjuda elever en näringsrik frukost i skolan kan förbättra elevens förmåga att koncentrera sig och prestera under skoldagen. Skolfrukost kan också minska socioekonomisk ojämlikhet mellan eleverna.

Finansiering av gratis skolfrukost kan påverka skolans ekonomiska resurser och kan vara ekonomiskt och verksamhetsmässigt utmanande för skolor. Det kan kräva extra personella resurser och budgetförändringar för att täcka kostnaderna för mat, personal och utrustning. Om förslaget till motion får bifall bör en mer fördjupad barnrättsprövning genomföras.

Beredning av ärendet

Ärendet har beretts av barn- och utbildningsförvaltningen. Förvaltningen har hämtat in synpunkter från måltidsenheten samt ekonomistaben. Därefter har motionssvaret samberetts inom kommunstyrelseförvaltningen.

Bilaga

Motion (V) Rätt till kostnadsfri frukost för alla elever i Tyresö kommuns grundskolor, Kommunfullmäktige 30 mars 2023